

АДМІНІСТРАТИВНЕ І ФІНАНСОВЕ ПРАВО

УДК 342.9

ЦИФРОВИЙ УРЯД: СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ЯК ОРІЄНТИРИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Н. Хлібороб

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000,
e-mail: Natalia.hliborob@lnu.edu.ua*

Окреслено засади концепції цифрового уряду як нової парадигми розвитку публічної адміністрації в умовах цифрового суспільства. Досліджено світові тенденції цифрової трансформації публічного сектору. З'ясовано також принципи цифровізації у сфері публічної адміністрації, які підтримує Європейське співтовариство. Особливий акцент зосереджено на вимогах, що стосуються цифрових публічних послуг, зокрема їх інклюзивності та клієнтоорієнтованості. Повноцінний цифровий уряд має втілювати такі засади: має бути спроектованим на основі цифрових технологій; керуватися даними та використовувати дані; діяти як платформа, бути відкритим за замовчуванням та орієнтуватися на потреби людини. Отже, втілення концепції цифрового уряду – це насамперед зміна підходів та парадигм взаємодії публічної адміністрації з суспільством.

Також розглянуто концепції «людиноцентричного» уряду, який ставить в основу своєї діяльності інтереси людини. Визначено, що ефективний уряд – це проактивний уряд, який використовує сучасні цифрові технології з метою покращення взаємодії з людиною, суспільством, розуміння та визнання їхніх інтересів.

Ключові слова: цифровий уряд, інновації, цифрові публічні сервіси, електронне урядування.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vla.2021.73.086>

Тема ефективності роботи уряду стала надзвичайно актуальною у світлі викликів глобальної пандемії, розвитку цифрових технологій. Як наслідок, спричинила нову хвилю досліджень у світовій науковій літературі. Науковці досліджують, зокрема, правову політику та її реалізацію в умовах пандемії [9; 10] і пов'язану з цим проблему розвитку цифрового уряду [6].

Натомість, в українській адміністративно-правовій доктрині проблематика цифрового уряду лише починає ставати предметом досліджень. Це зумовлено надзвичайною динамічністю цифрових технологій, які значно випереджають наукові дослідження та правову політику. На наш погляд, цю проблематику варто розглядати крізь призму світових тенденцій щодо застосування цифрових інновацій у сфері публічного сектору, адже вони розкривають найбільш актуальні напрями цифрової трансформації у цій сфері та значною мірою кристалізують дійсний стан і проблеми, які виникають на шляху втілення концепцій цифрового уряду в Україні.

Тому метою цієї публікації є аналіз провідних світових тенденцій щодо цифрового уряду, можливості втілення їх на національному рівні, а також розроблення

пропозицій удосконалення правового регулювання цифрової трансформації публічного сектору.

В умовах глобальної цифровізації, уряди теж змушені змінювати підходи та форми взаємодії із суспільством, щоб залишатися ефективним, діяльним та бути готовим реагувати на виклики сьогодення. Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD) спільно з Обсерваторією інновацій у державному секторі (OPSI) щорічно готують та публікують звіт про ключові тенденції та напрями застосування інновацій урядами країн світу. У 2020 році такий звіт стосувався переважно прискорення цифрового розвитку та цифрової трансформації публічного сектору [8].

Це означає, що крайніми роками уряди всього світу доклали значних зусиль, щоб відійти від традиційних процесів та послуг до повністю цифрових рішень. Цифрові напрями урядової політики зосереджені у трьох сферах: 1) перехід до послуг віртуального уряду; 2) використання цифрових технологій для своєчасної та ефективної комунікації з громадськістю; 3) трансформація публічного адміністрування на основі партнерства, відкритості та інклюзивності.

На рівні ЄС також задекларовано пріоритет цифрової трансформації публічної адміністрації. Наголошено на тому, що модернізація публічної адміністрації та публічних послуг за допомогою цифрових засобів має вирішальне значення для зменшення адміністративного навантаження на громадян та бізнес загалом [12].

Цифрова трансформація публічної адміністрації має на меті досягти [5]:

а) відкритість та прозорість публічної адміністрації. Зокрема, передбачено через використання цифрових технологій досягти підзвітності органів публічної адміністрації громадянам, забезпечити їх відкритість для демократичної участі, а також для контролю з боку суспільства;

б) людиноцентричність публічної адміністрації: публічний сектор має орієнтуватися на потреби суспільства загалом, та кожної людини зокрема, бути інклюзивним, доступним, надавати персоналізовані послуги. Саме запровадження цифрових публічних послуг допомагає досягти високого ступеня доступності та інклюзивності цифрового уряду;

в) економічність діяльності публічної адміністрації. Фінансування публічної адміністрації відбувається переважно за кошти платників податків. Цифровізація допомагає скоротити надмірну бюрократію, а також контролювати фінансові питання витрачання бюджетних коштів. Іншим аспектом цифровізації є можливість закладати економічні критерії у ціноутворення електронних публічних послуг.

У Рекомендації Ради економічного співробітництва та розвитку визнано, що цифровий уряд є новим еволюційним етапом розвитку електронного уряду, в результаті поглиблення цифровізації та удосконалення цифрових технологій. При цьому, якщо електронний уряд (E-Government) посилається на використання урядами інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) і, зокрема, Інтернету, як інструменту досягнення кращого урядування, то цифровий уряд містить інші підходи. Цифровий уряд (Digital Government) посилається на використання цифрових технологій як складової частини стратегій модернізації публічної адміністрації для створення суспільної цінності. Він спирається на екосистему цифрового уряду, до складу якої входять представники уряду, неурядові організації, бізнес, асоціації громадян та окремі особи, які підтримують створення та доступ до даних, послуг та вмісту за допомогою взаємодії з урядом [11].

Тобто, йдеться про поглиблення цифрової трансформації у сфері публічної влади, внаслідок якої технології значною мірою впливають на зміст діяльності

публічної адміністрації, а не просто змінюють форми та інструменти публічної адміністрації.

Повноцінний цифровий уряд, зазначений у цьому документі, має втілювати такі засади [11]: має бути спроектованим на основі цифрових технологій (*digital by design*); керуватися даними та використовувати дані; діяти як платформа, бути відкритим за замовчуванням та орієнтуватися на потреби людини.

Для успішної цифрової трансформації уряду цифрові технології мають бути повністю впроваджені у процеси формування політики та процедури надання публічних послуг. Саме це маєтись на увазі як цифрове проектування. Публічні послуги зі самого початку мають створюватися як цифрові. Цифровізація означає не просто застосування цифрових технологій до існуючих моделей публічного адміністрування, а, насамперед, переосмислення підходів і спрощення процедур, застосування інноваційних підходів у інженерії публічних послуг та сервісів, відкриття нових каналів комунікації та взаємодії між публічним та приватним секторами. Замість того, щоб оцифровувати «бюрократію», уряд має використовувати нові цифрові можливості для того, щоб забезпечити позитивне перезавантаження публічної політики та послуг, спроектувати нові прості та ефективні процедури та послуги.

Не менш важливим аспектом у розвитку цифрового уряду є актуалізація публічного адміністрування на основі даних. Цифровий світ продукує неймовірну кількість даних, які можуть надати публічній адміністрації, уряду важливу інформацію про події в реальному часі, тенденції та поведінку людини, надзвичайні ситуації тощо. Ці дані дуже цінні, їх можна використовувати при формуванні та реалізації публічної політики. Цифрові уряди визнають, що дані є ключовим стратегічним активом та можуть ефективно застосовуватися у плануванні, проведенні моніторингу публічної політики. Проте використання даних несе і певні ризики. Тож публічна адміністрація має дбати про формування ефективної політики, етичних принципів, надійного, безпечного використання даних. Правове регулювання щодо даних має забезпечити ефективний захист персональних даних та широку доступність і публікацію відкритих даних.

Окремо тут варто згадати біометричні дані, які все частіше використовуються у повсякденності людини. Використовуючи найпростіші застосунки смартфонів, електронний банкінг, особа надає доступ до своїх біометричних даних. Уряди часто використовують біометричні технології для розроблення спрощених та адаптованих послуг для своїх громадян. Окремі публічні послуги доступні після авторизації з використанням біометричних даних. Тож, завдання публічної адміністрації сформувати зрозумілу правову політику у сфері етики та конфіденційності, пов'язаних із використанням цієї технології. Суспільство має розуміти, як збираються, зберігаються та використовуються їхні дані. Відповідно, відкритість та прозорість у правовій політиці щодо даних є основою довіри до публічної адміністрації. Якщо правова політика зосереджена навколо безпеки даних, то суспільство більш позитивно ставиться до нових технологій і готове сприймати їх технології в різних ситуаціях.

Ще один напрямом розвитку цифрового уряду є ідеї «Уряд як платформа». І тут ідеться не тільки про формування вебпорталів, через які можна отримати вибірково публічні послуги. А також про створення та розвиток цифрової екосистеми, яка має на меті зручне та ефективно обслуговування людей для задоволення їхніх потреб у публічних послугах. Тут основну увагу приділено публічним послугам, які надає публічна адміністрація. Варто відзначити, що ця

ідея значною мірою втілена у практиці публічної адміністрації багатьох країн. Зокрема, портали публічних послуг більше десятка років успішно функціонують у Франції, Естонії, Норвегії, Канаді. На рівні Європейського Співтовариства ухвалено низку рекомендацій щодо доступу до вебпорталів публічної адміністрації [7]. Так, сформульовано чотири принципи доступності цифрових вебпорталів та мобільних застосунків публічної влади: сприйманість, тобто інформація та компоненти інтерфейсу повинні бути представлені користувачам у спосіб, який вони сприймають, працездатність, зрозумілість і надійність, що означає, що вміст повинен бути достатньо надійним.

Окрім цього, концепція «Уряд як платформа» глобально має на меті розвивати ринок публічних послуг, у тому числі зі застосуванням децентралізації щодо суб'єктів надання публічних послуг. За умови налагодження систем обміну даними, формування зручної цифрової інфраструктури та стандартів сумісності цифрових систем, приватний та громадський сектор може внести свій вклад у розвиток мережі та покращення якості публічних електронних послуг. Децентралізація у сфері надання публічних послуг у тому числі й електронних є важливим аспектом розвитку цифрового уряду. Про важливість децентралізації у сфері адміністративних послуг наголошує провідний експерт у цій сфері Віктор Тимошук [4]. В умовах децентралізації публічних послуг роль та функції урядової платформи публічних сервісів може зростати, за умови технічної інтеграції різних публічних сервісів. Проте варто наголосити, що уряд як платформа не може зосереджуватися на індивідуальних рішеннях, а має формувати цілісну екосистему з єдиними цифровими стандартами та підходами, яка надає ресурси та дає змогу зосередитися на потребах своїх користувачів. Такий підхід, запозичений з приватного сектору, може розкривати абсолютно нові вектори у розвитку системи публічних послуг та запровадження інновацій.

Цифровий уряд – це відкритий уряд. На всіх етапах формування та реалізації публічної політики, уряд має залишатися відкритим за замовчуванням. Урядові рішення, а також процес їх ухвалення мають бути доступні для громадськості, в межах чинного законодавства та збалансовано з дотриманням публічного інтересу. Відкритий уряд залишає в минулому централізоване та закрите ухвалення рішень, а застосовує здебільшого проактивний підхід, зосереджений на відкритості, співпраці, залученні громадськості. Ключовими інструментами при ухваленні рішень стає спілкування, інформування, консультації та взаємодія зі суспільством, іншими суб'єктами публічної адміністрації, представниками громадськості.

Цифровий уряд втілює людиноцентричний підхід у формуванні та реалізації публічної політики. Насамперед це стосується сфери, у якій відбувається найбільш тісний контакт публічної адміністрації з людиною – сфери публічних послуг. Відповідно, публічні послуги мають бути розроблені відповідно до їхніх потреб та бути адаптованим до різних користувачів, включаючи осіб з особливими потребами. Тут ідеться не про зміну форми взаємодії, наприклад, заміна паперових документів на цифрові, чи заміна «аналогових» публічних послуг та такі ж, але цифрові. Йдеться, насамперед про зміну способів та підходів до розв'язання проблем, орієнтовані на потреби людини. І тут простір для удосконалення роботи публічного сектору, органів публічної адміністрації надзвичайно широкий. У приватному секторі такі принципи роботи називають клієнтоорієнтованими і є основою будь-якої взаємодії з клієнтом. До таких методів належить, наприклад, метод дослідження шляху клієнта («customer journey map») – інструмента, який надає можливість оптимізувати бізнес-процеси і стати більш клієнтоорієнтованим.

Застосування цього підходу, наприклад, у сфері надання публічних послуг дає змогу побачити всю складність процедури та спростити її, залишивши необхідні стадії, зробити публічну послугу ефективною та зручною для людини.

Урядові уявлення про політику та проектування публічних послуг мають розвиватися разом із прогресом цифрових технологій. Сьогодні цифрові технології допомагають публічній адміністрації здійснювати двосторонню комунікацію. Тож, є можливості детально вивчати і розуміти потреби громадян та відповідно налаштувати, розробляти публічні послуги, що відповідають їхнім потребам.

Традиційно в основі будь-якої адміністративної діяльності лежать підходи, орієнтовані на інтерес держави, уряду. Наприклад, зосередження на збільшенні податкових надходжень у публічні бюджети, скорочення витрат, ефективності та продуктивності. Втілення концепції цифрового уряду дає змогу робити акценти на підходах, орієнтованих на користувачів. Зокрема, зосереджуватися на тлумаченні потреб людини для покращення якості публічних послуг. Про високий ступінь реалізації людиноцентричного підходу в діяльності публічної адміністрації свідчить розміщення потреб користувачів у основі процесів цифрової трансформації з метою покращення якості публічних послуг [11].

Маємо відзначити, що український уряд теж декларує напрям цифрової трансформації, і має вже певні успіхи у цьому напрямі. Зокрема, розвивається напрям електронних публічних послуг. На національному Порталі «Дія» доступними є окремі реєстраційні та дозвільні послуги, перелік онлайн-сервісів постійно збільшується. Також у напрямі посилення комунікації зі суспільством, запроваджується національний портал «Взаємодія», де представники громадськості зможуть подавати електронні петиції та електронні звернення до публічної адміністрації.

Проте, поряд із гучними заявами українських політиків про успішну цифрову трансформацію, залишається чимало викликів. Перш за все це стосується розвитку системи цифрових публічних послуг. На жаль, маємо констатувати, що українська цифровізація публічних послуг доволі далека від стандартів ЄС чи світових тенденцій, які ми вище розглянули. Як ми зазначили вище, оцифрування публічної послуги – не просто залучення у цю сферу цифрових технологій, а насамперед переосмислення «змісту» публічної послуги, з акцентом на цінність для людини, що має наслідком спрощення процедури, усунення бюрократичних перешкод.

На жаль, цей підхід не повною мірою вдається реалізувати в Україні. Попри декларування урядом діджиталізації послуг, низка бюрократичних процедур залишається на такому ж рівні правового регулювання. Прикладом є адміністративна послуга з реєстрації місця проживання. В Україні існує «дозвільна» модель «прописки», за якої людині необхідно приносити стопку документів, щоб довести органу своє право проживання у житлі, та здійснити реєстрацію місця проживання. Натомість експерти пропонують запровадити декларативну модель «прописки» – таку, як у країнах Європи. Без зайвої бюрократії і стосів документів [2]. На жаль, цифровізація цієї послуги суттєво не змінила ідею та зміст послуги. По-перше, цифрова форма послуги доступна лише особам, що мають паспорт громадянина України у формі картки. Також «дозвільна форма» значною мірою зберігається, адже, згідно з п. 5 Постанови Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2020 р. № 1364 «Про реалізацію експериментального проекту щодо реєстрації, зняття з реєстрації місця проживання в електронній формі» перевіряють відомості про право власності на житло, обтяження речових прав на житло (проте, в електронній формі) з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно. Якщо ж ці відо-

мости не підтверджуються, чи суперечать між собою – у такому разі формування заяви припиняється або її подання блокується за допомогою програмних засобів.

Тобто формально послуга може бути доступною в цифровому форматі, проте не відбувається очікуваної зміни підходів щодо проектування публічних послуг, спрощення процедури, відхід від «дозвільних» підходів у формуванні системи публічних сервісів. Залишається «стара» процедура, проте на новий «цифровий» лад.

Європейські стандарти та тенденції цифрової трансформації також засвідчують доцільність формування цифрової екосистеми публічних послуг та сервісів із залученням суспільних інституцій та представників бізнесу. Однак у такому разі наголошено на необхідності прозорості та відкритості правової політики уряду щодо таких ініціатив. Дотримуючись цієї тенденції, на Порталі «Дія.Бізнес», який формується для надання зручних електронних публічних послуг для бізнесу, долучені окремі структури з приватного сектору. Зокрема за електронною адресою <https://business.diiia.gov.ua/services> розміщено сервіси електронного документообігу, юридичні консультації, сервіси захисту права власності чи подання звітності та багато іншого. При цьому вказані прямі посилання на ці сервіси, що ставить їх у вигідне становище на ринку послуг. Проте правила та критерії залучення цих приватних електронних сервісів на державний Портал є незрозумілими.

Також привертає увагу і відсутність чіткої стратегії розвитку цифрового уряду. Цифрова трансформація не має бути справою одного Міністерства. Адже навіть за великого бажання та прагнення змін, вони не відбуватимуться без підтримки всієї системи публічної адміністрації, громадського сектору, а найперше без підтримки та зацікавлення з боку суспільства. А підтримка суспільства можлива, лише якщо уряд відкритий. Тобто ухвалення рішень, в тому числі і про цифровізацію, відбувається прозоро, з урахуванням позицій експертів, представників громадськості, суспільства, як результат відкритої публічної дискусії.

Серед низки нормативно-правових актів, які мали на меті створити правові основи застосування цифрових технологій у сфері публічної влади можна виокремити Концепцію розвитку системи електронних послуг в Україні, затверджену розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.11.2016 р. [3]. Проте вона діяла на період до 2020 року та не враховувала позитивні зміни та сучасні тенденції розвитку цифрових технологій, які дають можливість розвивати цифровий уряд. Ухвалена Стратегія реформування державного управління на 2022–2025 роки доволі в загальних рисах декларує забезпечення розвитку дієвої електронної інфраструктури для збільшення кількості адміністративних послуг, що надаються з використанням інформаційних технологій» [1]. Цей нормативно-правовий акт не містить жодного положення, яке б стосувалося втілення глобальних ініціатив щодо розвитку цифрового уряду.

Тож, видається нагальною потреба розроблення та ухвалення національної стратегії цифровізації публічної адміністрації, яка б враховувала сучасний стан розвитку цифрових технологій, відповідала принципам та тенденціям, які сформовані на рівні ЄС. Зокрема, така стратегія має містити:

- 1) правові положення щодо забезпечення прозорості, відкритості та інклюзивності процесів діяльності публічної адміністрації, формування ними та реалізації публічної політики, надання публічних послуг, тощо;
- 2) оновлення правил про підзвітність та прозорість публічної адміністрації з урахуванням рівня розвитку цифрових технологій та технологічними підходами;
- 3) правове забезпечення подолання існуючих «цифрових розколів» та «цифрової нерівності» у суспільстві;

4) правові основи послідовного використання цифрових технологій у всіх сферах політики та на всіх рівнях публічної адміністрації. Особливо це актуально стосовно органів публічної адміністрації регіонального рівня та місцевого самоврядування;

5) регулювання правил залучення та участі зацікавлених сторін публічного, приватного та громадянського суспільства до формування політики та розробки публічних послуг. У тому числі сформувати прозорі зрозумілі правила залучення неурядових організацій, бізнесу чи громадян до формування цифрової урядової екосистеми для надання та використання цифрових публічних послуг;

б) забезпечення етичних норм використання та захисту даних у публічному секторі. Особливий акцент має бути зосереджено на етичних правилах використання технологій, що засновані на біометричних даних.

Отже, уряд в умовах глобальної цифровізації, яка значною мірою спровокована в тому числі і пандемією може бути діяльним і ефективним, лише докорінно змінюючи не тільки форму, а й зміст своєї діяльності. Втілення концепції цифрового уряду – це не про технології, навпаки, це про зміну підходів та методів роботи, зміну парадигми взаємодії публічної адміністрації зі суспільством. Ефективний уряд – це проактивний уряд, який використовує сучасні цифрові технології з метою покращення взаємодії з людиною, суспільством, розуміння та визнання їхніх інтересів. Це може дати поштовх до розвитку нових форм публічного адміністрування на основі технологій, які можуть досягти високої довіри у суспільстві.

Список використаних джерел

1. Деякі питання реформування державного управління України : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#Text>
2. Пресконференція: Досягнення та виклики у сфері адмінпослуг: децентралізація, плата за адмінпослуги та реформа «прописки». URL: <https://cplr.org.ua/vidbulasya-preskonferentsiya-dosyagnennya-ta-vyklyky-u-sferi-adminposlug-detsentralizatsiya-plata-z-adminposlugy-ta-reforma-propysky/>
3. Про затвердження Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/918-2016-%D1%80#Text>
4. Тимошук В. Адмінпослуги соцзахисту необхідно поетапно делегувати усім громадам. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/13700>
5. 2030 Digital Compass: the European way for the Digital Decade COM/2021/118 EUR-Lex - 52021DC0118 - EN - EUR-Lex (europa.eu) 6
6. Digital Government and Sustainable Development. C. Castro, C. Lopes. *Journal of the Knowledge Economy*. 2021. Springer.
7. Directive (EU) 2016/2102 of the European Parliament and of the Council of 26 October 2016 on the accessibility of the websites and mobile applications of public sector bodies. URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2016/2102/oj>
8. Embracing Innovation in Government Global Trends 2020. URL: <https://trends.oecd-opsi.org/trend-reports/seamless-government/>
9. Pandemic lockdown: The role of government commitment. C. Moser, P. Yared. *Review of Economic Dynamics*, 2021. Elsevier. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1094202521000594?via%3Dihub>

10. Pandemic politics: policy evaluations of government responses to COVID-19. A. Altiparmakis, A. Bojar, S. Brouard. *West European*, 2021. Taylor & Francis. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01402382.2021.1930754>
11. Recommendation of the Council on Digital Government Strategies, OECD/LEGAL/0406, OECD, Paris, <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0406>.
12. Regulation (EU) 2021/694 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2021 establishing the Digital Europe Programme and repealing Decision (EU) 2015/2240. URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/694/oj>

References

1. *Deiaki pytannia reformuvannia derzhavnoho upravlinnia Ukrainy: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21 lypnia 2021 r.* Retrieved from <https://zakon-rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#Text>
2. *Preskonferentsiia: Dosiahnennia ta vyklyky u sferi adminposluh: detsentralizatsiia, plata za adminposluhy ta reforma «propysky».* Retrieved from <https://cplr.org.ua/vidbulasya-preskonferentsiya-dosyagnennya-ta-vyklyky-u-sferi-adminposlug-detsentralizatsiya-plata-za-adminposlugy-ta-reforma-propysky/>
3. *Pro zatverdzhennia Kontseptsii rozvytku systemy elektronnykh posluh v Ukraini: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16 zhovtnia 2016 r.* Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/918-2016-%D1%80#Text>
4. Tymoshchuk, V. *Adminposluhy sotszhakhystu neobkhidno poetapno delehuvaty usim hromadam.* Retrieved from <https://decentralization.gov.ua/news/13700>
5. *2030 Digital Compass: the European way for the Digital Decade COM/2021/118 EUR-Lex - 52021DC0118 - EN - EUR-Lex (europa.eu)*
6. Digital Government and Sustainable Development. C. Castro, C. Lopes. *Journal of the Knowledge Economy*. 2021 – Springer.
7. *Directive (EU) 2016/2102 of the European Parliament and of the Council of 26 October 2016 on the accessibility of the websites and mobile applications of public sector bodies.* Retrieved from <http://data.europa.eu/eli/dir/2016/2102/oj>
8. *Embracing Innovation in Government Global Trends 2020.* Retrieved from <https://trends.oecd-opsi.org/trend-reports/seamless-government/>
9. Pandemic lockdown: The role of government commitment. C. Moser, P. Yared. *Review of Economic Dynamics*. 2021. Elsevier. Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1094202521000594?via%3Dihub>
10. Pandemic politics: policy evaluations of government responses to COVID-19 A Altiparmakis, A. Bojar, S. Brouard. *West European*, 2021. Taylor & Francis. Retrieved from <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01402382.2021.1930754>
11. *Recommendation of the Council on Digital Government Strategies, OECD/LEGAL/0406, OECD, Paris.* Retrieved from <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0406>.
12. *Regulation (EU) 2021/694 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2021 establishing the Digital Europe Programme and repealing Decision (EU) 2015/2240.* Retrieved from <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/694/oj>

**DIGITAL GOVERNMENT: GLOBAL TRENDS AS A GUIDE
FOR LEGAL POLICY MAKING IN UKRAINE***N. Hliborob*

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000,
e-mail: Natalia.hliborob@lnu.edu.ua*

The article is devoted to the legal principles of implementation of Digital Government. Fully digital government: Digital by design; Data-driven public sector; Government as a platform; Open by default; User-driven; Proactiveness. Digital by design foresees to govern and leverage digital technologies in order to rethink and re-engineer public processes, simplify procedures, and create new channels of communication and engagement with stakeholders; Digital Government is data-driven when it values data as a strategic asset and establishes the governance, access, sharing and re-use mechanisms for the improved decision-making and service delivery; Digital Government is open by default when it makes government data and policy-making processes available to the public, within the limits of existing legislation and in balance with national and public interest; Digital Government is user-driven when it accords a central role to people's needs and convenience in the shaping of processes, services and policies, as well as by adopting inclusive mechanisms that enable this to happen; Digital Government is proactive when it anticipates people's needs and responds to them rapidly, avoiding the need for cumbersome data and service delivery processes.

Serving citizens proactively and offering comprehensive solutions at key moments of their lives requires an important paradigm shift. Enabling a proactive government will require a full transition to digital government paired with changes in how governments approach service design and delivery. This can contribute significantly to new forms of governance that can reduce costs for the state and improve public value creation, while placing citizens and their needs at the core of government decisions.

It should be noted that the Ukrainian government also declares the direction of digital transformation and has already made some progress in this direction. In particular, the direction of electronic public services is developing.

Registration and permitting services can be obtained in electronic form, the list of online services is constantly growing.

Also, in the direction of strengthening communication with the public, the national portal "Interaction" is introduced, where members of the public will be able to submit electronic petitions and electronic appeals to the public administration. It is necessary to form and adopt a national strategy for digital transformation of public administration, which would take into account the current state of development of digital technologies and implement EU principles.

Keywords: E-government, Digital Government, digital public services, digital transformation.

*Стаття: надійшла до редакції 01.11.2021
прийнята до друку 16.11.2021*